

Goedkoop energie besparen

18/19

Wie woont daar?

21

Wat doet een makelaar?

23

Viooltjes

romke
ROMKE VAN DE KAA

Ik ken weinig planten die zo algemeen geliefd zijn als viooltjes. Zou dat misschien te maken hebben met het feit dat ze een gezichtje hebben? Wie kan een hekel hebben aan bloemen die je zo onschuldig aankijken? Sommige viooltjes zijn niet alleen geliefd om hun uiterlijk, maar vooral om hun geur. De geur van het Maarts viooltje, *Viola odorata*, draagt de essentie van het voorjaar in zich. Of van de winter, want in deze tijden van klimaatverandering bloeit het Maarts viooltje vaak al in januari.

Viola 'Jackanapes'

Viola odorata is geen spectaculaire tuinplant - daarvoor is dit viooltje te klein - maar het is een nuttig plantje voor plaatsen waar niet veel andere planten willen groeien: onder struiken, en aan de voet van beukenhagen waar het in het vroege voorjaar zon krijgt en later in het seizoen in tamelijk zware schaduw komt te staan.

De bloemen van het Maarts viooltje zijn paars, maar in het wild - het viooltje behoort tot onze inheemse flora - komen er vaak kleurverschillen voor. De witte vorm, 'Alba', maakt in onze bossen vaak grote kolonies en ook roze en

violetten vormen zijn niet ongevoel. Vroeger werd het Maarts viooltje gekweekt en op straathoeken door zigeunermeisjes verkocht. Die kweekvorm, met roze bloemen, was meestal 'Coeur d'Alsace'. Af en toe kom je deze variëteit nog tegen. Er bestaat ook een vorm met abrikooskleurige bloemen: 'Sulphurea'. De naam is enigszins misleidend.

Niet alle viooltjes geuren. Aan het bosviooltje, *Viola riviniana*, valt nauwelijks geur te bespeuren. Toch is het een aardig plantje dat zich door de hele tuin zaait, maar nooit echt in de weg staat. Hetzelfde geldt voor *Viola labradorica*,

met paarsrood blad en paarsblauwe bloemen. De grootste zelfzaaiër is het Noord-Amerikaanse viooltje *Viola septentrionalis*, met relatief grote bloemen vroeg in het voorjaar, voordat het blad van de plant zich goed en wel ontwikkelt. Dit viooltje groeit overal - tussen de terrastegels, onder berken en in het grind. En vooral midden in pollen vaste planten waar het zaad door mieren naartoe is geslept.

Vaak oprooien en steeds weer stekken houdt de plant gezond

Viooltjes komen over de hele wereld voor. Een aardig viooltje uit Australië is *Viola hederacea*, het klimopbladig viooltje, dat lange ranken maakt. Ook dit viooltje, dat niet erg winterhard is, heeft een aardig gezichtje, maar het mist een kin. Door een Engelse vriend die een paar jaar geleden is gestorven, werd het altijd chinless wonder genoemd. *Viola hederacea* is ideaal voor het vullen van potten; het groeit als kool en hangt met zijn lange ranken bevallig over de rand. Het gedijt ook in de verwarmde huiskamer en het is verstandig om het voor de winter een klein stukje op te potten. *Viola labradorica*, *Viola septentrionalis* en *Viola hederacea* zijn geurloos, maar het hoornviooltje, *Viola cornuta*, dat genoemd is naar zijn hoornvormige bloemspoor, geurt weer als de beste: zoet en voorjaarsachtig. Geen enkel viooltje is een betrouwbare vaste plant, maar het hoornviooltje komt aardig in de richting. Toch kun je ook dit viooltje niet jarenlang aan z'n lot overlaten: vaak oprooien en steeds weer met nieuwe stekken beginnen, houdt de plant gezond.

Er bestaat een dieppaarse vorm van dit viooltje die steriel is en daardoor geen zaad zet. Dat heeft het nadeel dat er geen zaailingen op verrassende plaatsen in de tuin verschijnen en het voordeel dat de bloei zo ongeveer het hele seizoen duurt. Knip hoornviooltjes na de bloei bij de grond af, en ze beginnen weer opnieuw te groeien en te bloeien. Oude variëteiten die nog steeds worden gekweekt, zijn 'Irish Molly' met bronsgroene bloemen, net als het bronsgroen eikenhout uit het lied dat ik vroeger op school zong. Mijn favoriet is 'Jackanapes', met vrolijke tweekleurige bloemen in geel en bruinpaars.

'Energie besparen is enorm verslavend'

Dat je met eenvoudige middelen veel geld kunt besparen én milieubewust bezig bent, bewijst Eindhovenenaar Jeroen van Agt. Het elektriciteitsverbruik van zijn huis aan het [ ] is met relatief goedkope oplossingen spectaculair gedaald. „Energie besparen is enorm verslavend”, vindt hij.

Door Jody van den Tillaart

Bijna 2500 euro bedraagt de jaarlijkse energiebesparing van Jeroen van Agt. Die besparing zit voor een groot deel in de zonnepanelen op zijn dak. „Het begon in 1999, toen een vriend van mij drie zonnepanelen kocht via het Solaris-project van Greenpeace”, vertelt Van Agt. „Daarmee kon je voor een redelijk bedrag kleine panelen kopen.” Die vriend kon ze echter niet plaatsen, omdat de vereniging van eigenaren van het appartementencomplex waar hij woonde dat afkeurde. „Ze vonden die panelen lelijk”, verklaart Van Agt. Omdat hij destijds nog studeerde had hij weinig te besteden. Toch besloot hij één paneel van zijn vriend over te kopen. „Ik heb hem daarna nog twee jaar in de kast laten liggen”, vertelt hij. „Zonde, want je hebt zo'n ding zo geïnstalleerd: uitklappen, op het dak leggen en de stekker in het stopcontact.” De stroom die het zonnepaneel opwekt gaat daardoor terug in het elektriciteitsnet en de meter draait terug.

Met de hoeveelheid panelen die Van Agt nu heeft, wekt hij tweederde van zijn stroomverbruik zelf op. „Het nadeel is de wetgeving. Als je meer dan drieduizend kWh opwekt, ben je energieproducent en krijg je voor één kWh geen 25, maar 7 cent. Ik heb ook ontzettend veel moeite moeten doen om een elektriciteitsmeter te krijgen die terugtelt. De energieleverancier wilde mij zelf laten opdraaien voor de kosten van zo'n meter, terwijl ik het recht heb om stroom terug te leveren.”

De besparing van energie zit niet alleen in de zonnepanelen. Juist met goedkope, eenvoudige oplos-

singen haal je je verbruik omlaag. Bijvoorbeeld een droogmolen gebruiken in de zomer in plaats van een elektrische droger. „Het is heel simpel. Je kleding droogt goed op zo'n ding, maar als je dat nooit probeert, dan kom je daar niet achter.”

Ook heeft hij zijn oude koelkasten de deur uitgedaan en vervangen door één koel/vriescombinatie, uiteraard met energielabel A+. Van Agt: „Toen ik ging samenwonen hadden we alles dubbel. Dan denk je: handig, een extra koelkast. Maar zo'n oud apparaat vreet energie.” De nieuwe koelkast heeft hij er in vier jaar uit, met de energiebesparing die hij oplevert. In plaats van een airco heeft Jeroen van Agt rolluiken laten plaatsen. Zijn huis heeft een grote raampartij én een plat dak, waardoor het in de zomer behoorlijk heet kan worden. Met rolluiken dicht hou je de zon buiten in de zomer, en in de winter zorgen de grote ramen voor extra warmte als de zon schijnt. De verlichting kan daarbij niet achterblijven: overal zijn spaarlampen ingedraaid. Boven de zithoek lijken halogeenspots te zitten, dat is toch niet heel zuinig? „Jawel hoor, want er zitten led-lampen in”, verklaart Van Agt. „Je kunt ze gewoon in zo'n fitting draaien, je ziet geen verschil.”

Het gaat zelfs zover dat Van Agt zijn computers heeft omgebouwd. „Ik werk veel met computers, die verbruiken ontzettend veel elektriciteit. Je moet er wel handig mee zijn om hem om te bouwen, maar je kunt ook een energiezuinige computer kopen.”

Op dit moment is de huiseigenaar bezig met een verbouwing van zijn huis. Een nieuwe vloer met vloerverwarming is net klaar. „Vloerverwarming is zuiniger dan een traditionele verwarming, want daarbij moet veel heter gestookt worden om de warmtecyclus op gang te brengen. Bij vloerverwarming is dat aanzienlijk minder”, aldus Van Agt.

Het volgende project is een warmtepomp. Dit systeem haalt warmte of juist koelte uit de grond. Door een buis op een bepaalde diepte in de aarde te plaatsen, kan water opgewarmd worden tot tien graden celsius, de constante temperatuur van de grond. Met een warmtepomp kun je dit verhogen naar veertig graden celsius. Hiermee kun je in samenwerking met vloerverwarming je huis verwarmen. Zo'n warmtepomp heeft een energetisch rendement van 500 procent, terwijl een HR++ ketel een rendement van 107 procent heeft. In de zomer kun je het water van tien graden gebruiken om je huis te koelen.

Het advies is eenvoudig: begin klein, door bijvoorbeeld spaarlampen of goede isolatie. Van Agt: „Isolatie is een relatief goedkope investering, die je snel terug verdient hebt.” Met weinig middelen kun je al snel veel geld besparen en toch je leefstijl handhaven. „Je wilt wel comfortabel leven, niet in een hutje op de hei.”

Meer energietips staan op www.olino.org, een website die Jeroen van Agt samen met Marcel van der Steen heeft opgericht.

De slangen voor de vloerverwarming gaan de grond in.

Een electriciteitsmeter die terugtelt.

Finishing touch.

Welkom bij de grootste collectie deurkrukken van Nederland. Van charmante eenvoud tot prachtig exclusief. Bekijk ze op uw gemak bij...

Mercx
EEN GOUDEN GREEP!

INDUSTRIEWEG 7, 5688 DP OIRSCHOT, TEL. 0499 571375
6 DAGEN PER WEEK OPEN / PARKEREN VOOR DE DEUR

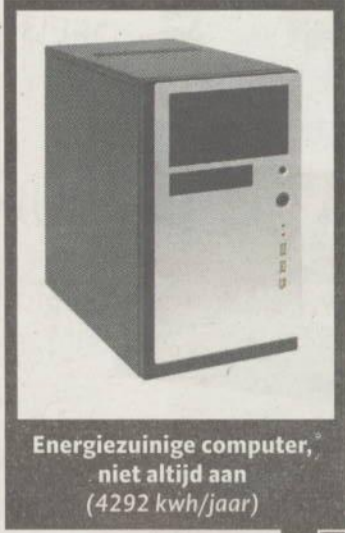

Energiezuinig huis

Koelkast A label
(986 kwh/jaar)

**Totale besparing:
9282 Kwh/jaar**

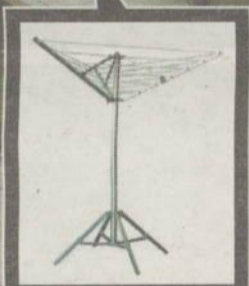
Energiezuinige computer,
niet altijd aan
(4292 kwh/jaar)

Zonnepanelen voorzien in 2/3 van energieverbruik

Spaar/Ledlamp (310 kwh/jaar)

Droogmolen
in de zomer
(95 kwh/jaar)

Rolluiken i.p.v. airco (3599 kwh/jaar)

Energie label

- Vanaf 1 januari zijn huiseigenaren verplicht een energie label te laten maken bij verkoop of verhuur.
- De labels werken hetzelfde als die op apparaten: A is heel zuinig en G helemaal niet.
- Het label moet mensen stimuleren hun huis energiezuiniger te maken.
- Een label kost tussen de 150 en 300 euro, afhankelijk van de grootte van het huis.
- Bij de toekenning van een label let de inspecteur op de isolatie van muren, vloeren en daken. Ook de cv-ketel en de ramen zijn punten van aandacht. De natuurlijke energie van de zon die het huis krijgt, wordt ook in de beoordeling meegenomen.

foto's Fotopersburo Van de Meulenhof

Wie woont daar?

Elk dorp, elke wijk heeft ze: opvallende huizen. Omdat ze extreem groot zijn of extreem klein. Omdat ze idyllisch zijn gelegen of juist niet. Omdat ze heel mooi zijn of aartslelijk. Huizen die steeds dezelfde vraag oproepen: wie zou daar wonen? Wie woont er in dit 'glazen huis' in Eindhoven? Het antwoord vindt u op de volgende pagina.

